

„Soča“ izhaja vsak petek in velj po pošti prejemanja ali v Gorici na d. m. pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.
Pol leta . . . . . „ 2.
Četrt leta . . . . . „ 1.

Pri oznanilih in tako tudi pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostorn.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah na Starem trgu in v Nanski ulici in v prodajalnici G. Likarja v Semeniških ulicah h. št. 10.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu, naročnika pa opozarjamo „Soča“, št. 2 Andreju Tabaj-u Via Canonica N. 8 v St. Roku v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavcem in drugim napreječnim se naročnina sniža, ako se oglase pri opravištvu.

Bomo imeli mir v Avstriji?

Naš presvitli cesar ima veliko družino raznih narodov. Akoravno govori vsak svoj jezik, so se ti narodi dozdej vendar še dobro razumeli. Oživiljal jih je en duh, ogrevala jih skupna ljubezen do slavne cesarske hiše. Kolikokrat so pač ti narodi po bojiščih krvaveli, združeni kaker bratje pod zastavo habsburškega orja, za skupno domovino — za Avstrijo!

Zadnjih let pa je sovražnik mej bratovske narode zasejal ljuliko razpora. Zdi se, kaker da bi jim bil Bog zmedel skupni jezik avstrijskega čustva in zvestobe, ker vsak hoče govoriti svojega; kar eden trdi, drugi taji, kar eden sprejema, drugi zameta. Eden bi hotel drugemu gospodovati; in ko to ne gre — daj, ločimo se!

Mi nečemo tu raziskavati, kdo je ta razpor zakrivil, vzrokov je dosti. Radi bi seveda eden na drugega zvrčali odgovornost; najboljša pa, ako bi vsak sam na svoje prsi trkal: mea culpa!

Naš cesar hoče mir v hiši. Naredite mir mej mojimi narodi — rekel je svojim ministrom. In ker narodnostni razpor najbolj divja na Pemskem, kjer se kavajajo Nemci in Čehi, naročil je spravljivim Taaffe-jevimi ministrom, kojih nekatere je za novo leto pokrižal in pobaronil, da naj pokličejo nekaj pemske gospode na Dunaj malo se pogovorit, kako in kaj bi bilo s spravlo. Mladočehov niso hoteli na Dunaj, ker so po krvi in duhu razpor sam. Tako tedaj sedé na Dunaji možje miru in sprave. Mi pa gledamo radovedno, ali bodo spekli pogačo miru; če se jim to posreči, potem upamo, da dobimo en košček tudi mi po drugem cesarstvu.

LISTEK.

Krvavo stegno v trinajstih poglavjih.

Peto poglavje. Pripoveduje se, kaj je krvavo stegno vganjalo v Gorici pred sto leti.

Torej spet za sto let nazaj. Naša Gorica je bila takrat kaker trg. Bila je pa vendar, kaker zdaj, glavno mesto naše dežele. To je vedelo tudi krvavo stegno. Ko se je tedaj za časa cesarice Marije Terezije privalilo v našo Avstrijo in je po vseh glavnih mestih postavilo si sedež, ni zabile tudi na Gorico. . . .

Ko bi bil tedaj ti okol leta 1780 živ in bi bil prišel v Gorico, zagledal bi bil tam blizo, kjer se zdaj pravi „za mesnicami“, veliko hišo z dvema nastropjema, ki je bila prav čedno zidana in rudeče pobarvana. Iz vsega dalo se je soditi, da mora biti ena najnovejših v Gorici. Nad vhodnimi velikimi vrati bilo je zapisano z velikimi črkami v nemškem jeziku: „Zur Freimüthigkeit“, poleg pa v italijanskem: „Alla sincerità.“ To se pravi slovenski: „K odkritosrčnosti.“ Zgodovinski viri iz časa Jožefa II. pričajo, da pod tem imenom je bila v Gorici osnovana prostozidarska loža, ali da govorimo po našem — hiša krvavega stegna. Učeni Osseg mej drugimi ložami, ki so tedaj bile v Avstriji, omenja ložo v Gorici: „Zur Freimüthigkeit.“ *)

*) Annusarius Osseg. Der Hammer der Freimaurerei am Kaiserthron der Habsburger. Str. 17.

Mi ne stavimo preveč zaupanja v mirovne razprave. Gospoda, ki vodi dandanes visoko politiko, se rada boža v gladkih rokovnicah, govori v širokih frazah, ki se dajo, kaker komu všeč, še bolj nategniti, na eno stran do nebes, na drugo do pekla. Da, tako zna govoriti visoka politiška gospoda, da bi ji ploskal hudič in angelj! Tako bo tudi na Dunaji. Nekaj poklonov pa odklonov, „ekscelencija“ na desno, „ekscelencija“ na levo, h koncu še en „najprisrčnejši“ potisk v roko — in Rieger in Piener z drugovi se popeljejo, odkoder so prišli — auf Nimmerwiedersehen! Minister Gauč pa — ostane, kjer je bil. In po širni Avstriji se bo čula stara godba kaker poprej.

Mi tedaj smo pri vsem tem precej črnogledni. Z nami tudi „Slovenski Narod.“

Po naši misli bi se namreč imenitno delo mejnarodne sprave moralo pričeti vse drugje, kaker v ministerskega predsednika palači na Dunaji.

Dr. Rieger je nadavno rekel: „Narodnostni prepir se ne dá kar mahoma odpraviti.“ Prav to smo hoteli reči. Sprava, popolna, trajna, je delo več let. Da se ta sprava doseže, treba pred vsem odstraniti vse, kar dela mej narodi združbo ali jim daje kakeršenkoli povod k razporu.

Prvič bi morala visoka vlada torbo privzeti Judom, kateri se debelijo edino od narodnostnega razpora, kateri po svojih listih neprenehoma kurijo ogenj ljudskih strasti in vanj pihajo, da jim vže sapa pohaja. Neizmerno je zlo, ki nam ga je židovstvo v tem oziru prizadelo. En sam primer. Od kdaj je zavladala v Gorici tolika apatija in odtujenost mej Slovenci in Lahi, kdo je to apatijo zapečatil? Ali ne tisti

Pa se vè da, kdo v Gorici je tedaj o tem kaj vedel? Gostilna pri „Odkritosrčnosti“ se je pred enim letom po nekom tujcu, ki je bil prišel tam nekje z Nemškega, odprla brez velikih priprav in hrupa; kmalo se je nekaj poslopja dozidalo in par velikih živoran in družih soban za gospodo tam za dvoriščem, napravil se je lep prostoren vrt in kar je treba pri velikih gostilnah. O prostozidarjih pa ali o krvavem stegnu se nobenemu Goričanu še sanjalo ni. Pač pa so vedeli, da tujec pri „Odkritosrčnosti“ vedno toči okusno, močno vino in se pri njem vsako uro nahaja, kar li zamore poželeti potreben in nepotreben. Zatorej se je kmalo začelo govoriti po mestu: kdor ni odkritosrčen, pa naj gre k „Odkritosrčnosti“ pit, tamsojje vince mu bo kmalo srce in jezik razvozlalo. Tudi so vže vsi vedeli ne le po Gorici, ampak celo po deželi, da pri „Odkritosrčnosti“ se večkrat pleše in zabava, sploh da je dobro preskrbljeno za kmeta in gospoda. Se ve da, hoteli so nekateri jeziki tudi vedeti da pri „Odkritosrčnosti“, ali vsaj tam blizo nekje, se nahaja hiša, v katero noben pošten mož ne gre. Tako so le govorili!

Bilo je leta 178. dne. Pri „Odkritosrčnosti“ morajo imeti danes poseben praznik. Kdor stopi skozi velika vrata v gostilno, se mu na desno in levo odpirajo prostorne sobane, natlačene s pridnimi pivci, katerih eni pevajo, drugi se živahno pogovarjajo, drugi spet igrajo. Potika se pa okol miz neka bolj gosposka postava; od mize do mize prehaja in se vtika v pogovore pivcev, kaker se zdi, oblastno, a vljudno, zgovorno, ter v avesti si svoje preučnosti, navzočim razlaga važne reči, ker, kjerkoli se vtavi, vsi z odlist prtimi usti vanj zijajo. Od časa do časa vzame iz žepa ter bere nekaj vrst, potem pa razlaga.

židovski „Corriere“, ki stika vse, karkoli more razdružiti Slovence in Lahe, ki, akoravno sam brez krsta, prekrščuje slovenska imena, kateremu se studi vse, kar diši po slovenskem! Seveda je vlada sama od začetka smatrala za potrebno božati ga in mu dajati ovsu iz lastnih jasel, a zdaj vedi vlada, da prvi, neobhodni pogoji za radikalno mejnarodno spravo na Goriškem bi bil: židovskemu listu kropko, breobzirno stopiti na prste. Kar velja o naših domačih razmerah, velja isto več ali manj tudi za druge pokrajine cesarstva.

Drugič bi morala visoka vlada povod, kjer skupno biva dvoje ali več narodnosti, zabraniti vsako preočitno, ostentativno, zatorej izzivajočo narodno slavnost ali katerosikoli narodno izjavo. Ako dva stanujeta skupno v eni hiši, ni pač nobenemu všeč, ako drugi neizmerno kriči in rogovili. Nečemo o tej točki več govoriti. Kdor ima le nekoliko spomina, bo pač še vedel, kako so ravno pri nas enake slavnosti poostriše narodnostna nasprotja.

Nadalje bi morala vlada brez izjeme razpustiti vsa društva, katerih znak je narodna pretiranost in izključljivost. Sem spadajo v prvi vrsti telovadna društva, naj se imenujejo kakerkoli. Taka društva gojijo navadno ideje absolutne narodnosti, ideje veleizdajske. Goriška „ginnastica“ je bila nedavno razpuščena, češki Sokol je veleizdajske težnje dovolj pokazal laui, da ne govorimo o raznih društvih nemških „turnarjev.“ Vlada je nasproti takim društvom preveč popustljiva. Danes je morda društvo razpustila, a jutre se osnuje drugo z novim imenom, in vlada je potrdi, akoravno so osnovatelji

Ta zgovorni gospod je imel mogočen zakrivljen nos. Ničče ni vedel, kdaj ne od kod je prišel v Gorico. Mi pa vemo zdaj, da ga je bilo poslalo krvavo stegno. Njegovo pravo ime je bilo: Mojzes Jehošua. V Gorici pa ga ni nihče poznal nego pod imenom Del Ponte.

Napravil je Del Ponte nocoj goriški gospodi „zabavni večer“. Privrela je skup od vseh strani, z dežele in iz mesta. . . . A v tej odlični družbi nosi zvonec le on. Vse ga k sebi kliče in zvedavo povprašuje, a on se urno suče in lahno stopa po prstih kaker senca; vsem odgovarja, vse zadovolja.

Tam zad onkraj dvorišča bila je slavnostna dvorana. Pride čas, ko se ima pričeti zabava. Zbrana gospoda začne se skozi vrata, ki so se ravno odprla, pomikati v visoko, umetno ozaljšano dvorano in počasi zasede svoje prostore. . . .

Zagrinjalo se vzdigne. Nastopi belo oblečena gospodičina okoli šestnajstih let. Deklamuje prav spretno in pogumno italijansko pesem. . . . Ploskanja ni konca ne kraja. A zdaj stopi mej občinstvo Del Ponte sam in jame deliti mej posameznim goste to pesen tiskano. Ko se pa podpisano bere njegovo ime, zadoni mu gromovito klicanje in ploskanje, ki ne preneha, dokler se on sam dvakrat na odru ne prikaže sprejet čestitanja od gospodov in gospa, ki mu z rokami in rutami naproti migljajo.

Predstavlja se potem šaloigra: „Il vecchio biz-zarro“, v treh dejanjih, od K. Goldoni-a.

Pri zadnji točki v programu nastopi Del Ponte sam in globoko poklonivši se zbranemu občinstvu začne:

Slavna gospoda!

Z neizmerno veseljem navdaje srce vsakega

